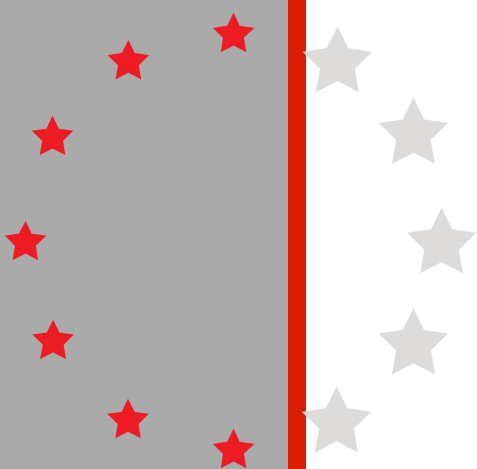

Dreptul Uniunii Europene

Iunie - Iulie 2012

Jurisprudență	1
Legislație	8

Iunie - Iulie 2012

Jurisprudență

Dreptul Uniunii Europene

I. În data de 21 iunie 2012, Curtea de Justiție a Uniunii Europene („Curtea”) s-a pronunțat în cauzele reunite **C-80/11 și C-142/11** și a stabilit că **autoritățile fiscale nu pot refuza, în principiu, să deducă din valoarea taxei pe valoarea adăugată valoarea taxei datorate sau achitate de către o persoană impozabilă pentru serviciile care i-au fost prestate sau bunurile care i-au fost livrate, din cauza neregularităților comise de emitentul facturii aferente acestor servicii sau bunuri sau unul dintre prestatorii săi.** Cu toate acestea, deducerea trebuie refuzată în cazul în care persoana impozabilă știa sau ar fi trebuit să știe că operațiunea invocată pentru a justifica dreptul de deducere era implicată într-o fraudă săvârșită de emitentul facturii sau de un alt operator care intervine în amonte în lanțul de prestații.

Premisa sesizării Curții au fost două litigii, dintre Mahagében kft, respectiv Péter Dávid, și direcțiile regionale de impozite competente, cu privire la refuzul administrației fiscale de a admite dreptul de deducere a TVA-ului achitat în amonte pentru operațiuni considerate suspecte.

În ceea ce privește litigiul **Mahagében kft**, refuzul administrației fiscale a fost justificat de rezultatul unui control efectuat la societatea care emis facturile cu care Mahagében își justifica dreptul de deducere a TVA-ului, în urma căruia s-a constatat că aceasta, în calitate de emitent al facturilor menționate mai sus, nu a înscris în contabilitatea sa achiziționarea bunurilor livrate către Mahagében și că nu dispunea de niciun camion adecvat pentru efectua respectivele livrări.

În ceea ce privește litigiul **Péter Dávid**, acesta se angajase să efectueze diferite lucrări de construcție, pe care le-a îndeplinit recurgând la alți subcontractanți. Refuzul autorităților fiscale de a recunoaște dreptul dlui Dávid de deducere a TVA-ului aferent operațiunilor respective a fost întemeiat pe acțiunile necorespunzătoare ale unor astfel de subcontractanți.

În legătură cu litigiile de mai sus, Curtea a trebuit să stabilească, în primul rând, dacă este conformă cu prevederile Directivei 2006/112/CE a Consiliului din 28 noiembrie 2006 privind sistemul comun al taxei pe valoarea adăugată („**Directiva 2006/112**”) conduita autorităților fiscale de a refuza dreptul de deducere din valoarea TVA-ului pe care o persoană impozabilă o datorează, valoarea taxei datorate sau achitate pentru serviciile care i-au fost prestate sau bunurile care i-au fost livrate, pentru motivul că emitentul facturii aferente acestor servicii sau bunuri sau unul dintre prestatorii săi a săvârșit nereguli și fără ca această

autoritate să dovedească faptul că persoana impozabilă respectivă avea cunoștință de comportamentul nelegal menționat sau că a contribuit ea însăși la acesta.

În al doilea rând, Curtea a analizat dacă este conformă cu prevederile Directivei 2006/112 o practică națională de a refuza unei persoane impozabile dreptul de deducere, pentru motivul că persoana impozabilă nu s-a asigurat cu privire la următoarele aspecte referitoare la emitentul facturii aferente bunurilor sau serviciilor pentru care se solicită exercitarea dreptului de deducere: (i) calitatea de persoană impozabilă a acestuia, (ii) că acesta dispunea de bunurile în cauză și era în măsură să le livreze, (iii) că a îndeplinit obligațiile privind declararea și plata TVA-ului, sau pentru motivul că persoana impozabilă respectivă nu dispune, în plus față de factura menționată, de alte documente de natură să demonstreze că împrejurările menționate sunt întrunite.

Astfel, Curtea a stabilit mai întâi că **dreptul persoanelor impozabile de a deduce din TVA-ul pe care îl datorează, TVA-ul datorat sau achitat pentru bunurile sau serviciile primite anterior de acestea, constituie un principiu fundamental al sistemului comun al TVA-ului insistuit prin legislația UE**, care, ca regulă, nu poate fi limitat. Totuși, pe cale de excepție, aceste drept de deducere, poate fi refuzat în cazul în care acesta este invocat în mod fraudulos sau abuziv. În consecință, **beneficiul dreptului de deducere nu poate fi refuzat unei persoane impozabile decât în ipoteza în care**, având în vedere elemente obiective, autoritatea fiscală competentă stabilește că persoana impozabilă, căreia i-au fost furnizate bunurile sau serviciile care îi servesc drept bază pentru a justifica dreptul de deducere, știa sau ar fi trebuit să știe că, prin achiziția sa, participa la o operațiune care era implicată într-o fraudă săvârșită de furnizor sau de un alt operator care intervine în amonte în lanțul de livrare.

În continuare, în ceea ce privește măsurile care ar putea fi solicitate în mod rezonabil unui operator pentru ca acesta să se asigure că operațiunea pe care o efectuează nu determină participarea sa la o fraudă fiscală, o astfel de solicitare nu este în sine contrară dreptului UE. Totuși, stabilirea unor astfel de măsuri, depinde de la caz la caz, în funcție de situația concretă, întrucât, pe de o parte, potrivit jurisprudenței anterioare a Curții, astfel de operatori trebuie totuși să se poată baza pe legalitatea operațiunilor la care participă, fără a risca să piardă dreptul de deducere a TVA-ului achitat în amonte, iar pe de alta, atunci când există indicii care permit să se presupună existența unor nereguli sau a unei fraude, un operator avizat bineînțeles că ar putea, potrivit împrejurărilor situației,

să se vadă obligat să obțină informații cu privire la un alt operator de la care intenționează să achiziționeze bunuri sau servicii pentru a se asigura de fiabilitatea acestuia.

În consecință, pornind de la premisa că condițiile de fond și de formă prevăzute de Directiva 2006/112 pentru exercitarea dreptului de deducere sunt îndeplinite, iar persoana impozabilă nu dispune de indicii care să justifice presupunerea existenței unor nereguli sau a unei fraude în sfera emitentului facturii aferente bunurilor pentru care se solicită exercitarea dreptului de deducere, **administrația fiscală nu poate impune, cu titlu general, persoanei impozabile să verifice că emitentul facturii (i) dispune de calitatea de persoană impozabilă, (ii) că dispunea de bunurile în cauză și era în măsură să le livreze și (iii) că a îndeplinit obligațiile privind declararea și plata TVA-ului, pentru a se asigura că nu există nereguli sau fraude la nivelul operatorilor din amonte sau, ca persoana impozabilă care exercită dreptul de deducere să dispună de documente în această privință.** Prin impunerea măsurilor enumerate anterior, administrația fiscală ar transfera persoanelor impozabile propriile atribuții de control, ceea ce ar fi contrar normelor europene relevante.

II. În data de 19 iunie 2012 Curtea s-a pronunțat în **Cauza C-307/10** cu privire la cerințele de claritate și precizie necesare pentru identificarea produselor și serviciilor pentru care se solicită protecție prin intermediul mărcii. Astfel, Curtea a stabilit că **produsele sau serviciile trebuie identificate de solicitant în mod suficient de clar și de precis pentru a permite autorităților competente și operatorilor economici să stabilească numai pe această bază întinderea protecției conferite de marcă.**

La nivel internațional, dreptul mărcilor este reglementat de Convenția pentru protecția proprietății industriale, semnată la Paris la 20 martie 1883, care a stat la baza adoptării Aranjamentului de la Nisa privind clasificarea internațională a produselor și serviciilor în vederea înregistrării mărcilor („**Clasificarea de la Nisa**”). Clasificarea de la Nisa cuprinde o listă a claselor și o listă alfabetică a produselor și serviciilor, cu indicarea clasei în care este încadrat fiecare produs sau serviciu. Fiecare clasă este desemnată printr-una sau mai multe indicații generale, denumite în mod curent „titlul clasei”, care indică într-o manieră generală domeniile în care se încadrează în principiu produsele sau serviciile din această clasă.

Premisa sesizării Curții a fost un litigiu dintre Chartered Institute of Patent Attorneys („CIPA”), pe de o parte, și Registrar of Trade Marks, autoritatea

competentă pentru înregistrarea mărcilor în Regatul Unit, („RTM”), pe de altă parte, privind refuzul acesteia din urmă de a înregistra semnul verbal „IP TRANSLATOR” ca marcă națională. Pentru a identifica serviciile care făceau obiectul acestei înregistrări, CIPA a utilizat termenii generali din titlul unei clase din Clasificarea de la Nisa. Urmare a analizei cererii CIPA, RTM a concluzionat că aceasta includea nu numai servicii de tipul precizat de CIPA, ci și orice alt serviciu care se încadrează în această clasă din Clasificarea de la Nisa, inclusiv serviciile de traducere. Prin urmare, RTM a constatat, printre altele, că pentru aceste servicii, denumirea „IP TRANSLATOR” nu ar avea caracter distinctiv ci descriptiv. De asemenea, nu ar fi existat nicio cerere din partea CIPA pentru excluderea unor astfel de servicii din cererea de înregistrare a mărcii. CIPA a atacat această decizie susținând că cererea sa a fost respinsă în mod eronat întrucât aceasta nu indica și, prin urmare, nu includea serviciile de traducere.

În considerarea celor de mai sus, instanța de trimitere a solicitat Curții să se pronunțe cu privire la cerințele de claritate și de precizie necesare pentru identificarea produselor și serviciilor pentru care se solicită protecție prin intermediul mărcii. De asemenea, Curtea a trebuit să stabilească dacă Directiva 2008/95/CE de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci („**Directiva 2008/95**”) permite ca solicitantul unei mărci naționale să poată utiliza în acest scop indicațiile generale din titlurile claselor din Clasificarea de la Nisa, iar utilizarea tuturor indicațiilor generale din titlul unei anumite clase din Clasificarea de la Nisa să fie considerată drept o revendicare în privința tuturor produselor sau serviciilor care se încadrează în această clasă specifică.

Curtea a stabilit mai întâi că Directiva 2008/95 nu se opune ca autoritățile naționale competente să impună sau să accepte ca solicitantul unei mărci naționale să identifice produsele și serviciile pentru care solicită protecția conferită de marcă utilizând Clasificarea de la Nisa. Cu toate acestea, produsele sau serviciile pentru care se solicită protecția prin intermediul mărcii trebuie să fie identificate de solicitant în mod suficient de clar și de precis pentru a permite autorităților competente și operatorilor economici să stabilească numai pe această bază întinderea protecției solicitate. În acest sens, Curtea a precizat că anumite indicații generale cuprinse în titlurile claselor din Clasificarea de la Nisa sunt, în sine, suficient de clare și de precise pentru a permite autorităților competente și operatorilor economici să stabilească întinderea protecției conferite de marcă, în timp ce altele nu pot îndeplini această cerință întrucât sunt prea generale și acoperă produse sau servicii prea variate pentru a fi compatibile cu funcția mărcii drept indicație a originii. Prin urmare, revine autorităților

competente sarcina să efectueze o apreciere de la caz la caz, în funcție de produsele sau serviciile pentru care solicitantul urmărește să obțină protecția conferită de marcă, pentru a stabili dacă aceste indicații îndeplinesc cerințele de claritate și de precizie necesare.

În fine, în ceea ce privește întinderea protecției care rezultă din utilizarea tuturor indicațiilor generale din titlul unei anumite clase, Curtea a constatat în prezent există două abordări privind utilizarea indicațiilor generale din titlurile claselor din Clasificarea de la Nisa, și anume abordarea potrivit căreia utilizarea tuturor indicațiilor generale din titlul unei anumite clase constituie o revendicare în privința tuturor produselor sau serviciilor care se încadrează în această clasă specifică, și abordarea literală, care urmărește să atribuie termenilor utilizați în aceste indicații semnificația lor naturală și obișnuită. În această privință, s-a subliniat că existența în paralel a acestor două abordări poate afecta buna funcționare a sistemului mărcilor în Uniune. În consecință, Curtea a stabilit că pentru a respecta cerințele de claritate și de precizie amintite anterior, solicitantul unei mărci naționale care utilizează toate indicațiile generale din titlul unei anumite clase din Clasificarea de la Nisa pentru a identifica produsele sau serviciile pentru care este solicitată protecția prin intermediul mărcii trebuie să precizeze dacă cererea sa de înregistrare vizează toate produsele sau serviciile repertoriate în lista alfabetică a clasei specifice vizate sau numai unele dintre aceste produse sau servicii. În cazul în care cererea ar include numai anumite produse sau servicii dintre cele menționate, solicitantul este obligat să precizeze care produse sau servicii aparținând acestei clase sunt vizate.

În legătură cu acest ultim aspect, în ceea ce privește cauza principală, Curtea a precizat că este de competența instanței de trimitere să stabilească dacă CIPA, atunci când a utilizat toate indicațiile generale din titlul clasei din Clasificarea de la Nisa, a precizat în cererea formulată dacă aceasta acoperea sau nu acoperea toate serviciile din această clasă și, în special, dacă cererea sa viza sau nu viza serviciile de traducere.

III. În data de 27 iunie 2012, Tribunalul Uniunii Europene („TUE”) s-a pronunțat în Cauza T-167/08 și a confirmat, în esență, decizia Comisiei Europene („CE”) din 2008 prin care aceasta a aplicat Microsoft Corp. („Microsoft”) o penalitate cu titlu cominatoriu în valoare de 899 de milioane de euro pentru motivul că Microsoft nu a permis concurenților săi accesul în condiții rezonabile la informațiile privind interoperabilitatea prin solicitarea de cote de remunerare nerezonabile în acest sens („Decizia Atacată”). TUE a respins toate argumentele invocate de Microsoft

în scopul obținerii anulării Deciziei Atacate, dar a considerat că este necesară revizuirea cuantumului penalității cu titlu cominatoriu aplicate de CE pentru a se ține seama în acest fel de o scrisoare a CE din data de 1 iunie 2005 („**Scrisoarea din 2005**”).

Obligația Microsoft de a permite concurenților săi accesul în condiții rezonabile la informațiile privind interoperabilitatea, a fost impusă printr-o altă decizie a CE din 2004, prin care aceasta a constatat că Microsoft a săvârșit un abuz de poziție dominantă ca urmare a două comportamente distincte, printre care și refuzul Microsoft de a divulga concurenților săi, între octombrie 1998 și 24 martie 2004, anumite „informații privind interoperabilitatea” și de a autoriza utilizarea acestora pentru dezvoltarea și distribuirea de produse concurente produselor sale pe piața sistemelor de operare tip server pentru grupuri de lucru („**Decizia din 2004**”). Având în vedere că în ceea ce privește conformarea Microsoft cu obligația instituită prin această decizie, CE a constată, printre altele, lipsa caracterului rezonabil al cotelor de remunerare solicitate de Microsoft în acest sens, CE a adoptat o serie de decizii prin care a impus Microsoft plata unor penalități cu titlu cominatoriu, ultima decizie de acest gen fiind Decizia Atacată.

Revenind, prin Scrisoarea din 2005, CE accepta ca Microsoft să poată limita într-o anumită perioadă (până la 17 septembrie 2007), distribuția produselor dezvoltate de concurenții săi „open source” pe baza informațiilor privind interoperabilitatea ne brevetate și neinventive. Astfel, potrivit TUE, chiar dacă Decizia Atacată era motivată de caracterul nerezonabil al cotelor de remunerare propuse de Microsoft, iar nu de refuzul de a acorda accesul la informațiile privind interoperabilitatea, faptul că CE acceptase ca Microsoft să aplice, într-o anumită perioadă, o practică ce poate avea efecte anticoncurențiale a căror eliminare reprezintă obiectul Deciziei din 2004, ar putea fi luat în considerare în cadrul determinării gravității comportamentului sancționat și, prin urmare, a cuantumului penalității cu titlu cominatoriu. În consecință, TUE a redus cuantumul penalității cu titlu cominatoriu impuse Microsoft de la 899 de milioane de euro la 860 de milioane de euro, considerând că posibilitatea oferită Microsoft de CE prin Scrisoarea din 2005 nu ar fi determinat decât o parte marginală a efectelor produse de comportamentul sancționat.

Decizia TUE poate fi atacată cu recurs la CJUE, în termen de 2 luni de la comunicarea acesteia, dar numai pentru motive de drept.

IV. În data de 12 iulie 2012 Curtea s-a pronunțat în cauza **C-602/10 Volksbank România**, cu privire la întinderea protecției consumatorilor acordată de

prevederile Directivei nr. 2008/48/CE privind contractele de credit pentru consumatori („**Directiva nr. 2008/48/CE**”), respectiv de actul normativ intern ce transpune respectiva directivă în dreptul român, Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2010 („**O.U.G. nr. 50/2010**”). Întrebările preliminare au fost înaintate de Judecătoria Călărași, în cadrul unui litigiu dintre Volksbank România și Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor, ce privea legalitatea unui comision de risc stipulat în contractele de credit garantat cu un bun imobil.

În primul rând, Curtea a arătat că prevederile Directivei nr. 2008/48/CE nu se opun includerii, de către statele membre, a contractelor de credit garantate cu un bun imobil în domeniul de aplicare material al unei măsuri naționale de transpunere a Directivei nr. 2008/48/CE, în pofida faptului că aceasta le exclude din domeniul său de aplicare.

Directiva nr. 2008/48/CE nu se aplică contractelor de credit existente la data intrării în vigoare a măsurilor naționale de punere în aplicare, precum cele din speță. Cu toate acestea, în analiza aplicării temporale a prevederilor Directivei nr. 2008/48/CE, Curtea consideră că aceasta din urmă nu se opune stabilirii de către statele membre ale unor măsuri tranzitorii care presupun ca respectiva reglementare națională să se aplice și în privința contractelor în derulare la data intrării în vigoare a acesteia.

Totodată, Curtea statuează că un stat membru poate să impună instituțiilor de credit obligații, care nu sunt prevăzute de directiva menționată, în ceea ce privește tipurile de comisioane pe care le pot percepe în cadrul unor contracte de credit de consum. Astfel, în speță, norma națională, care cuprinde o listă limitativă de comisioane bancare ce pot fi percepute de creditor de la consumatori constituie o măsură de protecție a consumatorilor într-un domeniu care nu este armonizat de Directiva nr. 2008/48/CE.

Curtea precizează că o reglementare a unui stat membru nu constituie o restricție în sensul Tratatului pentru Funcționarea Uniunii Europene numai pentru că alte state membre aplică norme mai puțin stricte sau mai avantajoase din punct de vedere economic pentru prestatorii de servicii similare stabiliți pe teritoriul lor. Curtea consideră, în plus, că o dispoziție precum cea prevăzută de dreptul român nu face mai puțin atractiv accesul pe piață și nu reduce cu adevărat capacitatea întreprinderilor în cauză de a reprezenta o concurență eficientă prin raportare la întreprinderile stabilite în mod tradițional în România.

În ceea ce privește procedurile de soluționare extrajudiciară reglementate de Directiva nr. 2008/48/CE, Curtea a statuat în sensul că aceasta din urmă nu se

Legislație

opune unei norme ce face parte din măsura națională menită să transpună Directiva nr. 2008/48/CE care permite consumatorilor să se adreseze direct unei autorități de protecție a acestora, care, în continuare, poate aplica sancțiuni instituțiilor de credit pentru încălcarea acestei măsuri naționale, fără să aibă obligația de a recurge în prealabil la procedurile de soluționare extrajudiciară prevăzute de legislația națională pentru asemenea litigii.

În Jurnalul Oficial al Uniunii Europene („**JOUE**”) seria L nr. 201 din data de 27 iulie 2012 a fost publicat **Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor („Regulamentul”).**

Obiectivele urmărite prin adoptarea Regulamentului constau în eliminarea obstacolelor din calea liberei circulații a persoanelor, acordarea posibilității ca cetățenii europeni să își organizeze din timp succesiunea într-un context UE și protecția drepturilor moștenitorilor și legatarilor, ale altor persoane apropiate defunctului, precum și ale creditorilor succesiunii.

Domeniul de aplicare

Domeniul de aplicare al Regulamentului include **toate aspectele de drept civil referitoare la patrimoniul unei persoane decedate** și anume la toate formele de transfer de bunuri, drepturi și obligații din cauză de deces, fie că este vorba despre un transfer în temeiul unei dispoziții pentru cauză de moarte sau de un transfer sub forma succesiunii legale.

Regulamentul **nu se aplică** în materie fiscală, vamală sau administrativă. Astfel, legislația națională va fi cea care va stabili, de exemplu, dacă transferul de bunuri din patrimoniul succesoral către beneficiari, în temeiul Regulamentului, se face cu condiția achitării unor taxe. Având în vedere că intenția este ca Regulamentul să nu se aplice altor domenii de drept civil decât succesiunilor, din aria de aplicare a acestuia sunt **exclude în mod explicit** o serie de chestiuni care ar putea fi văzute ca având legătură cu materia succesiunilor, cum ar fi: aspectele patrimoniale ale regimurilor matrimoniale și aspectele patrimoniale ale relațiilor care sunt considerate ca având efecte comparabile cu cele ale căsătoriei; constituirea, administrarea și dizolvarea trusturilor; drepturile de proprietate și bunurile constituite sau transferate altfel decât prin succesiune, de exemplu prin liberalități ș.a.

Legea aplicabilă

Regulamentul stabilește ca factor general de legătură, în vederea stabilirii atât a instanței competente, cât și a legii aplicabile, **reședința obișnuită** a defunctului la data decesului.

Dacă autoritatea competentă care se ocupă de dezbateră succesiunii, constată totuși că în momentul decesului, defunctul avea o **legătură mai strânsă cu un alt stat** decât statul unde acesta își avea reședința obișnuită, legea aplicabilă succesiunii va fi legea respectivului stat. Cu toate acestea, utilizarea factorului legăturii celei mai strânse nu ar trebui să fie făcută în mod subsidiar ori de câte ori stabilirea reședinței obișnuite a defunctului se dovedește complicată.

De asemenea, Regulamentul permite cetățenilor să își organizeze din timp succesiunea prin **alegerea legii aplicabile**. Alegerea este totuși limitată la **legea oricăruia dintre statele al căror cetățean este** acea persoană în momentul alegerii sau la data decesului, pentru a se asigura în acest fel o legătură între defunct și legea aleasă.

Din motive de securitate juridică și pentru a evita fragmentarea succesiunii, **legea aplicabilă succesiunii va guverna succesiunea în ansamblul său**, adică totalitatea bunurilor care fac parte din patrimoniul succesoral, indiferent de natura acestora și indiferent dacă ele sunt situate într-un alt stat membru sau într-un stat terț. Această lege va guverna în mod special aspecte cum ar fi: cauzele, momentul și locul deschiderii succesiunii; capacitatea succesorală; vocația succesorală a beneficiarilor ș.a.

Din același motiv de securitate juridică, Regulamentul cuprinde norme specifice privind conflictul de legi referitoare la **admisibilitatea și condițiile de fond** ale dispozițiilor pentru cauză de moarte în general, iar în ceea ce privește **pactele asupra unei succesiuni viitoare**, în plus față de elementele menționate anterior, și cu referire la **caracterul obligatoriu între părți și condițiile pentru desfacerea** acestora. Potrivit Regulamentului, în privința elementelor de mai sus, acestea vor fi guvernate de legea care, în temeiul Regulamentului, ar fi fost aplicabilă succesiunii persoanei respective, în cazul în care aceasta ar fi decedat în ziua încheierii unui asemenea act. În plus, pentru a asigura aplicarea uniformă a respectivelor norme, Regulamentul enumeră elementele care ar trebui să fie considerate drept **elemente care se referă la condițiile de fond** și cuprinde prevederi în legătură cu legile care vor fi luate în considerare în aprecierea **valabilității dispozițiilor testamentare sub aspectul formei**.

Pe lângă cele menționate mai sus, în ceea ce privește legea aplicabilă, Regulamentul **mai reglementează aspecte ca:** soluționarea conflictului de legi cu privire la numirea și puterile administratorului patrimoniului succesoral în situații speciale; posibilitatea adaptării drepturilor reale la care o persoană este îndreptățită în temeiului legii aplicabile succesiunii și necunoscute în legislația statului membru unde acesta este invocat, la cel mai apropiat drept real echivalent reglementat în cel din urmă stat; situația comorienților; succesiunile vacante și dreptul statului asupra bunurilor situate pe teritoriul său și care fac parte din respectivele patrimonii successorale; posibilitatea instanțelor judecătorești de a nu ține seama de anumite dispoziții din legea străină atunci când aplicarea respectivelor dispoziții ar fi incompatibilă cu ordinea publică a forului; soluționarea conflictelor de legi teritoriale și interpersonale etc.

Competența

Precizăm mai întâi că **termenul de „instanță judecătorească”**, în sensul Regulamentului, are un înțeles larg, astfel încât acesta include nu doar instanțele judecătorești în sensul propriu al cuvântului, dar și toate celelalte autorități și profesioniști din domeniul juridic, competenți în materie de succesiuni, care exercită atribuții judiciare asemenea unor instanțe judecătorești, sau acționează în baza delegării de competențe sau sub controlul autorităților judiciare.

În privința competenței, normele Regulamentului sunt concepute în așa fel încât să asigure faptul că autoritatea care se ocupă de succesiune va aplica, în cele mai multe situații, propria lege. În consecință, sunt prevăzute o serie de mecanisme care să fie activate atunci când defunctul a ales ca succesiunea să fie reglementată de legea unui stat membru a cărei cetățenie o deținea. Un astfel de mecanism este încheierea unui **acord de alegere a forului** în favoarea instanțelor judecătorești ale statului membru pentru a cărui lege s-a optat, caz în care este obligatorie declinarea competenței în favoarea unor astfel de instanțe.

Regulamentul reglementează și **competența subsidiară** a instanțelor unui stat membru pe teritoriul căruia sunt situate bunuri care fac parte din patrimoniul succesoral, precum și condițiile în care aceasta poate fi exercitată, pentru a se asigura că aceste instanțe sunt competente să se pronunțe fie asupra succesiunii în ansamblu său, fie asupra bunurilor respective, în cazul în care reședința obișnuită a defunctului în momentul decesului nu este situată într-un stat membru. Pe de altă parte, este recunoscută posibilitatea instanțelor judecătorești sesizate, să decidă să nu se pronunțe cu privire la unul sau mai multe bunuri ale defunctului situate într-un stat terț, dacă apreciază că hotărârea care urmează să

o pronunțe nu va fi recunoscută/declarată executorie în acel stat terț.

Regulamentul prevede și un *forum necessitatis*. Potrivit Regulamentului, aceasta înseamnă că o instanță judecătorească dintr-un stat membru va putea să se pronunțe, în cazuri excepționale, asupra unei succesiuni care are o legătură strânsă cu un stat terț, în cazul în care (i) în acel stat terț procedurile nu pot fi în mod rezonabil inițiate sau desfășurate sau sunt imposibile, (ii) nicio instanță judecătorească a unui stat membru nu este competentă în temeiul celorlalte dispoziții ale Regulamentului, (iii) cauza respectivă are o legătură suficientă cu statul membru al instanței judecătorești sesizate.

Pentru a simplifica sarcina moștenitorilor și a legatarilor care își au reședința obișnuită într-un alt stat membru decât acela în care se soluționează sau se va soluționa succesiunea, Regulamentul consacră **posibilitatea acestor persoane de a face declarații privind acceptarea succesiunii, a unui legat sau a unei rezerve succesoriale sau renunțarea la acestea, sau privind limitarea răspunderii pentru datorii în cadrul succesiunii, în fața instanțelor de judecată ale statului membru în care își au reședința obișnuită**, în cazul în care, potrivit acestei legi, astfel de declarații pot fi făcute în fața unei instanțe judecătorești.

Regulamentul cuprinde și **norme procedurale** cum ar fi cele privind litispendența și conexitatea. Astfel, de exemplu, norma privind litispendența stabilește care instanță judecătorească va soluționa o cauză în ipoteza în care, aceeași cauză succesorală este introdusă la diferite instanțe judecătorești din diferite state membre.

În fine, menționăm că potrivit Regulamentului, acesta nu aduce atingere competențelor statelor membre în materie succesorală.

Recunoașterea, forța executorie și executarea hotărârilor judecătorești, a actelor autentice și a tranzacțiilor judiciare

Hotărârile pronunțate în materie de succesiuni într-un stat membru, vor fi recunoscute în celelalte state membre **fără a fi necesar să se recurgă la o procedură specială**. În ipoteza unei contestații, procedura care va fi urmată pentru a obține recunoașterea hotărârii este cea prevăzută pentru încuviințarea executării în alte state membre decât statul de origine a hotărârilor judecătorești, actelor autentice și a tranzacțiilor judiciare. În acest sens, Regulamentul prevede și **motivele de nerecunoaștere** (e.g. contrarietatea vădită a recunoașterii cu ordinea publică a statului în care este solicitată recunoașterea, contradictorialitatea hotărârii cu o altă hotărâre pronunțată în cadrul unor

proceduri între aceleași părți în statul membru în care se solicită recunoașterea etc.)

Actele autentice întocmite într-un stat membru vor avea în alt stat membru aceleași efecte probatorii pe care le au în statul membru de origine sau efectele cele mai apropiate, bineînțeles, cu condiția de a nu contraveni în mod vădit ordinii publice din statul membru în cauză.

În ceea ce privește **contestarea caracterului autentic al actelor autentice**, aceasta se va face în fața instanțelor judecătorești din statul membru de origine și se va soluționa în temeiul dreptului statului respectiv. Pe de altă parte, în cazul în care **se contestă actele juridice** (e.g. testament, pact asupra unei succesiuni viitoare) sau **raporturile juridice** (e.g. vocația succesorală a moștenitorilor sau a altor beneficiari) **înregistrate de un act autentic**, acestea vor fi soluționate de instanțele competente în temeiul Regulamentului și în conformitate cu legea aplicabilă conform regulilor din Regulament.

Cu privire la **încuviințarea executării** unei hotărâri judecătorești, a unui act autentic sau a unei tranzacții judiciare în materie de succesiuni, într-un alt stat membru decât cel de origine, Regulamentul prevede procedura care va fi urmată în acest scop, reglementând aspecte precum: instanța competentă, actele necesare a fi depuse la instanță, comunicarea hotărârii de încuviințare a executării, calea de atac împotriva hotărârii privind cererea de încuviințare a executării etc.

Certificatul european de moștenitor

Regulamentul prevede crearea unui certificat european de moștenitor („Certificatul”), care să fie emis pentru a fi utilizat de moștenitori, legatari cu drepturi directe la succesiune, executori testamentari sau administratori ai patrimoniului succesoral, pentru a-și dovedi sau exercita în alt stat membru drepturile și/sau atribuțiile ce le revin în legătură cu succesiunea, fără a fi necesară vreo procedură specială pentru ca acesta să producă efecte în alte state membre.

Solicitarea și utilizarea Certificatului **nu este obligatorie**, prin urmare persoanele interesate au libertatea de a folosi celelalte instrumente disponibile în temeiul Regulamentului (hotărâri, acte autentice și tranzacții judiciare). De asemenea, pentru a respecta principiul subsidiarității, Certificatul nu va înlocui documentele interne care pot exista în scopuri similare în statele membre.

Certificatul **se va emite în statul membru ale cărui instanțe judecătorești sunt competente în temeiul Regulamentului**. În acest sens, autoritatea emitentă va fi o

instanță judecătorească, astfel cum aceasta este definită în Regulament sau o altă autoritate care, în temeiul legislației interne, este competentă în materie de succesiuni.

Certificatul **are efect probatoriu** cu privire la elementele stabilite în temeiul legii aplicabile succesiunii sau în temeiul oricărei alte legi aplicabile elementelor specifice, efecte care nu vor fi extinse la elemente care nu sunt reglementate de Regulament, cum ar fi de exemplu problema filiației.

Originalul Certificatului va fi păstrat de autoritatea emitentă, iar solicitantului, precum și oricărei persoane care face dovada existenței unui interes legitim, **vor fi eliberate una sau mai multe copii certificate**. Copiile certificate au o perioadă limitată de valabilitate de șase luni, cu posibilitatea prelungirii. Totuși, în cazuri excepționale autoritatea emitentă poate hotărî ca perioada de valabilitate să fie mai lungă.

Pe lângă cele menționate mai sus, în ceea ce privește Certificatul, Regulamentul mai cuprinde prevederi cu privire la următoarele aspecte: procedura eliberării, elementele cuprinse în conținutul certificatului, căile de atac împotriva măsurilor luate de autoritatea emitentă, rectificarea, modificarea și retragerea Certificatului, condițiile în care efectele Certificatului pot fi suspendate etc.

Dispoziții finale

Regulamentul **nu va aduce atingere aplicării convențiilor internaționale** la care unul sau mai multe state membre sunt părți la data adoptării acestuia și care privesc aspecte reglementate de acesta. În acest sens, menționăm în special Convenția de la Haga din 5 octombrie 1961 privind conflictele de legi în materia condițiilor de formă ale dispozițiilor testamentare și Convenția din 19 noiembrie 1934 încheiată între Danemarca, Finlanda, Islanda și Norvegia, conținând dispoziții de drept internațional privat cu privire la succesiuni, testamente și administrarea patrimoniului succesoral. Totuși, în ipoteza în care există anumite convenții încheiate exclusiv între două sau mai multe state membre și care vizează aspecte reglementate de Regulament, prevederile acestuia din urmă vor prevala.

Pentru a facilita aplicarea Regulamentului, acesta prevede, printre altele, (i) obligația statelor membre de a comunica Comisiei Europene, anumite informații privind propriile legislații și proceduri referitoare la succesiuni, inclusiv cu privire la tipul de autorități competente în materie de succesiuni, precum și lista autorităților și profesioniștilor din domeniul juridic care dețin competențe în materie de succesiuni, informații care vor fi puse la dispoziția publicului prin

intermediul Rețelei Judiciare Europene în materie civilă și comercială, sau prin publicarea în JOUE, după caz, (ii) adoptarea de către Comisie a unor acte de punere în aplicare privind stabilirea și modificarea ulterioară a formularelor standard pentru atestate în ceea ce privește cererea de încuviințare a executării unei hotărâri, a unui act autentic sau a unei tranzacții judiciare și pentru cererea de certificat european de moștenitor, precum și pentru certificatul propriu-zis.

Regulamentul va intra în vigoare în a douăzecea zi de la data publicării în JOUE, iar pe lângă alte dispoziții tranzitorii, acesta prevede că **normele Regulamentului se vor aplica succesiunilor persoanelor care au decedat la data 17 august 2015, sau după această dată**. Având în vedere natura sa juridică, Regulamentul nu are nevoie de norme de transpunere de drept intern, fiind aplicabil în mod direct.

Autori

ruxandra.frangeti@tuca.rocornelia.tabirta@tuca.ro

Detalii contact:

Piața Victoriei
Șoseaua Nicolae Titulescu nr. 4-8
America House, aripa de vest, et. 8
Sector 1
București 011141
România

 (40-21) 204 88 90

 (40-21) 204 88 99

 office@tuca.ro

 www.tuca.ro

Disclaimer

Acest material informativ are numai un caracter orientativ.
Scopul său nu este de a oferi consultanță juridică cu caracter definitiv,
care se va solicita conform fiecărei probleme legale în parte.

Pentru detalii și clarificări privind oricare dintre subiectele tratate în
Buletinul Legislativ, persoanele de contact sunt:

Florentin Țuca, Avocat asociat coordonator (florentin.tuca@tuca.ro)

Cornel Popa, Avocat asociat (cornel.popa@tuca.ro)

Cristian Radu, Avocat colaborator coordonator (cristian.radu@tuca.ro)